

Trafikverket

Föreläggande om att tillhandahålla detaljerade uppgifter om erbjudna tåglägen samt att följa givna villkor för revision

Transportstyrelsens beslut

Transportstyrelsen förelägger Trafikverket enligt följande.

1. Trafikverket ska tillhandahålla detaljerade uppgifter om erbjudna tåglägen för persontåg senast fyra månader innan en kapacitetsbegränsning börjar i enlighet med sista meningen i punkt 12 i beslut (EU) 2017/2075¹ för tågplan 2025. Detta gäller dock inte för kapacitetsbegränsningar där Trafikverket och berörda sökande har kommit överens om en kortare tid eller där beslut om att inte tillämpa aktuell frist fattats enligt punkt 14 i beslut (EU) 2017/2075.
2. Trafikverket ska, i den mån så inte redan sker genom efterlevnaden av punkt 1, säkerställa att arbetet med revision av tågplan 2025 följer villkoren för tilldelning av infrastrukturkapacitet i järnvägsnätsbeskrivningen 2025 avsnitt 4.8.2.1.
3. Trafikverket ska skriftligen inkomma med underlag som visar hur punkt 1 och 2 i detta föreläggande har efterlevts. Detta underlag ska bestå av revisionsstatistiken för T25 samt information om leverans av anpassade tåglägen som har tillhandahållits till sökande. Revisionsstatistiken för T25 och information om leverans av anpassade tåglägen för de då avslutade revisionsperioderna ska vara Transportstyrelsen tillhanda senast den 9 maj 2025. Information om leverans av anpassade tåglägen för kvarstående revisionsperioderna ska vara Transportstyrelsen tillhanda senast den 12 september 2025.

---

¹ Kommissionens delegerade beslut (EU) 2017/2075 av den 4 september 2017 om ersättning av bilaga VII till Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/34/EU om inrättande av ett gemensamt europeiskt järnvägsområde.

Föreläggandet gäller under den tid av revisionsprocessen för tågplan 2025 som återstår när detta beslut meddelats. Tidsfrister för tågplan 2025 som förflutit eller påbörjats innan detta beslut meddelats omfattas inte av föreläggandet.

Detta beslut gäller enligt 11 kap. 2 § järnvägsmarknadslagen (2022:365) omedelbart.

Bakgrund

Anpassning av tåglägen i innevarande tågplan

Trafikverket ansvarar för att årligen ta fram en tågplan för den svenska järnvägen, där det framgår hur järnvägstrafiken och banarbeten är planerade för det kommande året. I den fastställda tågplanen är inte alla tåglägen anpassade till de planerade banarbetena, istället anpassar Trafikverket tåglägena kontinuerligt i innevarande tågplan i den s.k. revisionsprocessen. Trafikverkets revisionsprocess beskrivs i järnvägsnätsbeskrivningen (JNB).

Trafikverkets revisionsprocess måste följa reglerna om tidsfrister för banarbeten i kommissionens delegerade beslut (EU) 2017/2075² (bilaga VII). I punkt 12 anges att infrastrukturförvaltaren ska tillhandahålla detaljerade uppgifter om de erbjudna tåglägena för persontåg senast fyra månader, och för godståg senast en månad, före början av kapacitetsbegränsningen, om inte infrastrukturförvaltaren och de berörda sökande kommer överens om en kortare tid. I JNB 2023 har Trafikverket valt att tillämpa en gemensam tidsgräns på 18 veckor för alla tåg. I JNB 2024 har denna tidsgräns justerats till fyra månader innan trafikering.

Revisionsprocessen är uppdelad i revisionsperioder, med 10 perioder för tågplan 2023 (T23) och 12 perioder för tågplan 2024 (T24). Trafikverket gör inga samlade utskick av justerade tåglägen för en hel revisionsperiod, utan skickar kontinuerligt ut justerade färdplaner till sökande, enligt uppgifter från Trafikverket.

Tidigare prövningar

Under våren 2022 genomförde Transportstyrelsen en tillsyn (TSJ 2022-2154) av Trafikverkets tidshållning i revisionsprocessen för tågplan 2022 (T22). Transportstyrelsen konstaterade då att Trafikverket inte hade uppfyllt kravet på att sökande ska få anpassade körplaner 18 veckor innan trafikstart, enligt JNB 2022. Transportstyrelsen förelade därför Trafikverket att

---

² Kommissionens delegerade beslut (EU) 2017/2075 av den 4 september 2017 om ersättning av bilaga VII till Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/34/EU om inrättande av ett gemensamt europeiskt järnvägsområde.

säkerställa att revisionsarbetet för tågplan 2023 följer villkoren i JNB 2023, avsnitt 4.8.2.1.

Vidare har Transportstyrelsen i två tvister prövat Trafikverkets tidshållning i anpassningen av tåglägen mot tillfälliga kapacitetsbegränsningar.

- Ärende TSJ 2020-3560. Transportstyrelsen beslutade bl.a. att Trafikverket ska tillhandahålla detaljerade uppgifter om erbjudna tåglägen enligt tidsgränsen som presenteras i punkt 12 i bilaga VII. I beslutet tog Transportstyrelsen även ställning till vad som ska ingå i detaljerade uppgifter om erbjudna tåglägen. Transportstyrelsen kom fram till att uppgifterna ska vara så pass detaljerade och tillförlitliga att de kan utgöra underlag för sökande att sälja tågbiljetter, planera sin trafik och samhörande verksamhet, vilket åtminstone förutsätter uppgifter om datum och tider, tågets avgångs- och slutstation samt stationer för resandebyte.
- Ärende TSJ 2022-5093. Transportstyrelsen fann att Trafikverket i T23 inte följt villkoren i JNB 2023 avsnitt 4.8.2.1 om att leverera detaljerade uppgifter 18 veckor innan revisionsperiodens start för revisionsperiod 1 och 2³. Utöver det noterades att det uppdaterade revisionsstatistiken för hela tågplanen inte uppfyllde kraven på 18 veckor i någon del, något som Trafikverket instämde med.⁴

Redogörelse för ärendet

Transportstyrelsens tillsyn

Den 6 oktober 2023 inledde Transportstyrelsen tillsyn av Trafikverkets revisionsprocess av T23. Inom ramen för denna tillsyn har Transportstyrelsen tagit del av följande dokumentation från Trafikverket.

- Styrande och stödjande dokument av revisionsprocessen.
- Revisionsstatistiken för T23.
- Information om leverans av anpassade tåglägen under alla revisionsperioder för tågplan 2023.
- Järnvägsnätbeskrivning 2023 utgåva 2021-12-10.
- Det ordinarie revisionsstatistiken för T23.
- Information om när varje revisionsperiod för T23 avslutats.

Den 13 september 2024 meddelade Transportstyrelsen Trafikverket att även T24 skulle omfattas av tillsynen. Med anledning av det har Trafikverket även lämnat in följande kompletterande uppgifter.

---

³ Transportstyrelsens beslut i TSJ 2022-5093 fattades 2023-03-21 och hade då enbart möjlighet att utreda Trafikverkets hantering av revisionsperiod 1 och 2.

⁴ TSJ 2022-5093, s 7.

- Information om när varje revisionsperiod för T24 avslutats.

Som tidigare nämnts har Transportstyrelsen i ärende TSJ 2022-2154 förelagt Trafikverket att säkerställa att arbetet med revision av T23 följer villkoren i JNB 2023. Den aktuella granskningen har omfattat huruvida Trafikverket har följt detta föreläggande, men har inte begränsats till att enbart följa upp beslutspunkten i föreläggandet.

Översikt över tillhandahållande av information om tåglägen

Trafikverket delar in varje tågplaneår i olika revisionsperioder inom ramen för revisionsprocessen. Antalet revisionsperioder varierar mellan åren, och justerade färdplaner levereras löpande till sökande snarare än i samlade utskick för hela periodens justerade tåglägen.

Tabellerna nedan visar, för varje revisionsperiod under T23 respektive T24, under vilket tidsspänn Trafikverket skulle ha levererat uppgifter om det uppdaterade tågläget för att hålla sig inom tidsgränsen för detta. För T23 redovisar vi både när så skulle ha skett om tidsgränsen var satt till 18 veckor (kolumn 5) och om tidsgränsen var satt till fyra månader (kolumn 4). Anledningen bakom det är att Trafikverket i sin JNB 2023 har satt det som ett villkor att de detaljerade uppgifterna om tågläge ska levereras senast 18 veckor innan trafikrestriktionen börjar gälla, medan motsvarande tidsgräns i bilaga VII är 4 månader. Då Transportstyrelsen har undersökt både huruvida Trafikverket har följt tidsgränserna i bilaga VII såväl som villkoren i sin JNB, så presenteras dessa två olika tidsgränser i tabellen här nedan. För T24 är det en och samma gräns för att leverera de detaljerade uppgifterna om tågläge i både bilaga VII och JNB 2024, nämligen fyra månader, varför det endast är denna tidsgräns som presenteras i tabellen för T24. Tabellerna visar även det faktiska utfallet, det sista datum då det sista uppdaterade tågläget faktiskt levererades (kolumn 3 för T23 och kolumn 3 T24).

För revisionsperiod 4 i T23 skulle ett järnvägsföretag vars tågläge skulle köras 22 maj 2023 få detaljerad information om detta senast 16 januari 2023 (för att vara inom tidsgränsen om 18 veckor) respektive 22 januari 2023 (för att vara inom tidsgränsen om fyra månader). För tåglägen som skulle köras 18 juni 2023 skulle informationen vara järnvägsföretaget tillhanda 12 februari 2023 (för att vara inom tidsgränsen om 18 veckor) respektive 18 februari 2023 (för att vara inom tidsgränsen om fyra månader). Vi känner inte till det exakta leveransdatumet för enskilda tåglägen då detta inte har kunnat presenteras av Trafikverket, varför vi inte kan visa hur tidsgränserna har följts för vardera kapacitetsbegränsning inom en revisionsperiod. Vi kan däremot med säkerhet veta att kapacitetsbegränsningen åtminstone måste ha påbörjats vid revisionsperiodens sista dag, till exempel den 18 juni 2023 för revisionsperiod 4. Detaljerad information som kommer järnvägsföretaget tillhanda efter 12 februari 2023 respektive 18 februari 2023 kommer därmed

för sent för hantering av revisionsperiod 4, oavsett när under revisionsperioden deras tågläge ska köras.

Trafikverket har inte gjort någon åtskillnad i sitt tillhandahållande av uppgifter om tåglägen beroende på om leveransen har varit till person- eller godstrafik.

Följande tabell visar Trafikverkets tillhandahållande av detaljerade uppgifter om uppdaterade tåglägen under T23 för respektive revisionsperiod.

Tabell 1: Trafikverkets tillhandahållande av detaljerade uppgifter om uppdaterade tåglägen under T23

(1) Revisions- period	(2) Datum för revisions-perioderna	(3) Trafikverkets tillhandahållande av detaljerad information om tåglägen	(4) Tillhandahållande av detaljerade information om tåglägen fyra månader	(5) Tillhandahållande av detaljerad information om tåglägen 18 veckor
0	11 december 2022 – 26 februari 2023	t o m. vecka 25 (19-25 juni 2023), varierande ned till några dagars framförhållning	11 augusti 2022 – 26 oktober 2022	7 augusti 2022 – 23 oktober 2022
1	27 februari 2023 – 26 mars 2023	t o m. vecka 25 (19-25 juni 2023), varierande ned till några dagars framförhållning	27 oktober 2022 – 26 november 2022	22 oktober 2022 – 20 november 2022
2	27 mars 2023 – 23 april 2023	t o m. vecka 25 (19-25 juni 2023), varierande ned till några dagars framförhållning	27 november 2022 – 23 december 2022	21 november 2022 – 18 december 2022
3	24 april 2023 – 21 maj 2023	t o m. vecka 25 (19-25 juni 2023), varierande ned till några dagars framförhållning	24 december 2022 – 21 januari 2023	19 december 2022 – 15 januari 2023
4	22 maj 2023 – 18 juni 2023	t o m. vecka 25 (19-25 juni 2023), varierande ned till några dagars framförhållning	22 januari 2023 – 18 februari 2023	16 januari 2023 – 12 februari 2023
5	19 juni 2023- 16 juli 2023	Leverans mellan 21 juni 2023 – 30 juni 2023	19 februari 2023 – 16 mars 2023	13 februari 2023 – 12 mars 2023
6	17 juli 2023 – 13 augusti 2023	30 juni 2023	17 mars 2023 – 13 april 2023	13 mars 2023 – 9 april 2023
7	14 augusti 2023 – 10 september 2023	Leverans mellan 18 juli 2023 - 14 augusti 2023	14 april 2023 – 10 maj 2023	10 april 2023 – 9 maj 2023
8	11 september 2023 – 8 oktober 2023	successivt och helt klart den 29 september	11 maj 2023 – 8 juni 2023	10 maj 2023 – 4 juni 2023
9	9 oktober 2023 – 5 november 2023	successivt och helt klart den 29 september	9 juni 2023 – 5 juli 2023	5 juni 2023 – 2 juli 2023
10	6 november 2023 – 9 december 2023	successivt och helt klart den 29 september	6 juli 2023 – 9 augusti 2023	3 juli 2023 – 5 augusti 2023

Följande tabell visar Trafikverkets tillhandahållande av detaljerade uppgifter om uppdaterade tåglägen under T24 för respektive revisionsperiod.

Tabell 2: Trafikverkets tillhandahållande av detaljerade uppgifter om uppdaterade tåglägen under T24

(1) Revisions-period	(2) Datum för revisions-perioderna	(3) Trafikverkets tillhandahållande av detaljerad information om tåglägen	(4) Tillhandahållande av detaljerad information om tåglägen fyra månader
0	December (10 december 2023 – 31 december 2023)	Inarbetad i tågplan*	10 augusti 2023 – 31 augusti 2023
1	Januari	Inarbetad i tågplan*	1 september 2023 – 30 september 2023
2	Februari	Inarbetad i tågplan*	1 oktober 2023 – 31 oktober r 2023
3	Mars	6 november 2023	1 november 2023- 30 november 2023
4	April	30 november 2023	1 december 2023 – 31 december 2024
5	Maj	31 december 2023	1 januari 2024 – 31 januari 2024
6	Juni	15 februari 2024	1 februari 2024- 29 februari 2024
7	Juli	29 februari 2024	1 mars 2024 – 31 mars 2024
8	Augusti	31 mars 2024	1 april 2024 – 30 april 2024
9	September	15 maj 2024	1 maj 2024 – 31 maj 2024
10	Oktober	2 juli 2024	1 juni 2024 – 30 juni 2024
11	November	8 augusti 2024	1 juli 2024 – 31 juli 2024
12	December 2024 (1 december 2024 – 14 december 2024)	16 augusti 2024	1 augusti 2024 – 14 augusti 2024

* För revisionsperiod 0-2 hanterar Trafikverket anpassningar av tåglägen i arbetet med framtagandet av ordinarie tågplan.

Trafikverkets yttrande

Trafikverket har fått möjlighet att yttra sig över de iakttagelser som Transportstyrelsen har gjort i tillsynen, och kom den 28 november 2024 in med vissa kompletterande kommentarer samt grafer över framförhållningen av levererade färdplaner för revisionen i T24. Trafikverket anförde då att revisionsarbetet för T24 har fungerat på ett mycket bättre sätt än för T23. Trafikverket kunde även genom grafer visa, trots att de inte tidigare kunnat följa upp när anpassade tåglägen levererats för enskilda tåglägen, utfallet vid varje leveransdatum under respektive revisionsperiod.

Utfallet visar att justerade färdplaner i huvudsak levererats med mer än fyra månaders framförhållning under T24. För flera av revisionsperioderna finns dock eftersläpningar. Av graferna går att utläsa att mindre än 7 % av det totala antalet trafikeringsdagar levererades med kortare framförhållning än fyra månader för revisionsperiod 10, mindre än 4 % för period 3, 1 % eller mindre för period 4, 5, 6 och 9, samt 0 % för period 7 och 8. I period 11 levererades dock mer än 33 % av de justerade färdplanerna inom en kortare tid än fyra månader och mer än 23 % i period 12. Det ska dock i sammanhanget noteras att Transportstyrelsen inte kan utläsa information om

vilka av dessa justerade färdplaner som avser godstrafik respektive persontrafik utifrån graferna.

Trafikverket anförde i sitt yttrande att en anledning till att justerade färdplaner levererats med en kortare framförhållning än fyra månader kan bero på att Trafikverket väntat på svar från sökande, att det finns överenskommelse om senare leverans eller att det har blivit en försening i samband med planeringen av färdplanerna. Vidare framhöll Trafikverket att alla färdplaner för godstrafik har levererats med mer än en månads framförhållning i T24.

Trafikverket förklarade även att den tidigare redovisade planen för framdrift, revisionsplanen, har varit vägledande för arbetet. Det finns dock en diskrepans mellan revisionsplanen och det som anges i JNB. I JNB 2024 kapitel 4.8.2.1 anges att Trafikverket åtar sig att ”skicka ut erbjudande om ändrade tåglägen enligt beslutat lösningsförslag, senast fyra månader innan anpassat tågläge ska trafikera”. Revisionsplanen anger det datum som är fyra kalendermånader före första datum i respektive revisionsperiod. Revisionsplanen är den interna tidsplanen för arbetet, även om den har kommunicerats med sökande. JNB anger den formella tidsplanen för leveranserna.

Skäl för beslutet

Transportstyrelsens befogenheter

Som tillsynsmyndighet ska Transportstyrelsen enligt 10 kap. 1 § järnvägsmarknadslagen (2022:365), JML, utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Transportstyrelsen ska också utöva tillsyn över efterlevnaden av direkt tillämpliga EU-rättsakter som har utfärdats med stöd av direktiv 2012/34/EU.

Transportstyrelsen får enligt 10 kap. 7 § JML besluta de förelägganden som behövs för att denna lag eller de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen ska följas. Detsamma gäller för att säkerställa efterlevnaden av sådana direkt tillämpliga EU-rättsakter som avses i 1 § andra stycket. Ett föreläggande får förenas med vite.

Rättslig grund

I detta beslut har bilaga VII, JML, och Transportstyrelsens föreskrifter om tillträde till tjänster och järnvägsinfrastruktur (TSFS 2022:32) tillämpats.

Enligt punkt 12 i bilaga VII ska infrastrukturförvaltaren tillhandahålla detaljerade uppgifter om erbjudna tåglägen för persontåg senast fyra månader, och för godståg senast en månad, före början av

kapacitetsbegränsningen. Detta gäller om inte infrastrukturförvaltaren och de berörda sökande har kommit överens om en kortare tid.

Enligt punkten 14 i samma beslut får infrastrukturförvaltaren besluta att inte tillämpa dessa frister om kapacitetsbegränsningen är nödvändig för att återställa säker tågtrafik, om tidpunkten för begränsningarna ligger utanför infrastrukturförvaltarens kontroll eller om tillämpningen av dessa frister skulle vara kostnadsineffektiv eller onödigt skadlig när det gäller tillgångens livslängd eller skick, eller om alla berörda sökande går med på detta. I sådana fall ska infrastrukturförvaltaren omgående samråda med de sökande och de största berörda tjänsteleverantörerna.

Enligt 7 kap 1 § JML ska infrastrukturförvaltare behandla en ansökan om infrastrukturkapacitet från den som har rätt att utföra eller organisera trafik och på ett konkurrensneutralt och icke-diskriminerande sätt tilldela den sökande infrastrukturkapaciteten i enlighet med lagens bestämmelser. Vid tilldelning av infrastrukturkapacitet och planering av banarbeten ska infrastrukturförvaltaren följa den tidsplan som framgår av bilaga VII till direktiv 2012/23/EU (som för närvarande utgörs av kommissionens delegerade beslut (EU) 2017/2075).

Järnvägsmarknadslagen innehåller krav på innehållet i järnvägsnätsbeskrivningen (JNB). Av 7 kap 8 § JML framgår att infrastrukturförvaltaren ska upprätta en beskrivning av det järnvägsnät förvaltaren råder över. Beskrivningen ska innehålla uppgifter om tillgänglig infrastruktur, information om villkoren för tillträde till och användning av infrastrukturen, och om förfaranden och kriterier för fördelning av infrastrukturkapacitet.

JNB ska också innehålla uppgifter om datum och tidsfrister för planeringsprocessen. Datum för beslut om tågplan ska stå i JNB, liksom övriga datum och tidsfrister som enligt infrastrukturförvaltaren behövs för kapacitetstilldelningen. Det framgår av 2 kap. 5 § i Transportstyrelsens föreskrifter om tillträde till tjänster och järnvägsinfrastruktur (TSFS 2022:32).

Järnvägsnätsbeskrivningen

I JNB 2023 (utgåva 2022-05-06) avsnitt 4.8.2.1 beskriver Trafikverket revisionsprocessen för T23 och de villkor som gäller för hantering av revision av tågplan. Där beskrivs även att anpassning av tåglägen under december – februari arbetas in i den fastställda tågplanen.

Tåglägen som inte har anpassats till banarbeten i den fastställda årliga tågplanen anpassas i en revisionsprocess. Det görs genom kommunikation via Trafikverkets e-tjänster och genom möten med järnvägsföretag och

trafikorganisatörer. Trafikverket åtar sig att skicka ut information till berörda parter om att ett tågläge behöver justeras. Meddelanden om detta kallas "Path not available" (PNA). Ett nytt tågläge för den berörda revisionsperioden ska erbjudas och effektueras senast 18 veckor före revisionsperiodens start.

Om färdplaner av någon anledning måste levereras med kortare framförhållning än 18 veckor, ingår Trafikverket en skriftlig överenskommelse med berörda parter.

För JNB 2024 har dock förfarandet justerats enligt avvikelsemeddeltande 3 (2023-09-20). Trafikverket ska nu erbjuda ändrade tåglägen minst fyra månader innan det anpassade tågläget ska trafikera, oavsett trafikslag. Även hänvisningen till att anpassningen av tåglägen under december – februari arbetas in i den fastställda tågplanen har tagits bort.

Transportstyrelsens bedömning

Brist 1. Trafikverket har inte hållit tidsgränsen om fyra månader för tillhandahållande av detaljerade uppgifter för persontåg i tågplan 2023 och tågplan 2024

Infrastrukturförvaltaren ska beakta den tidsplan för tilldelning som presenteras i bilaga VII. Enligt punkt 12 i kommissionens beslut ska infrastrukturförvaltaren tillhandahålla detaljerade uppgifter om uppdaterade tåglägen minst fyra månader innan kapacitetsbegränsningen börjar för persontåg.

Transportstyrelsen konstaterar att Trafikverket för T23 har tillhandahållit detaljerade uppgifter till sökande mellan några dagar och upp till drygt tio veckor före revisionsperiodernas start (se tabell 1). Trafikverket har delgett Transportstyrelsen information om när det sista uppdaterade tågläget skickades ut till sökande för respektive revisionsperiod, men har inte kunnat ange leveransdatum för varje enskilt tågläge.

Transportstyrelsen saknar information om när de specifika kapacitetsbegränsningarna startat. Eftersom kapacitetsbegränsningen i åtminstone måste ha påbörjats vid revisionsperiodens sista dag, utgår Transportstyrelsen i sin bedömning från att Trafikverket senast fyra månader innan denna sista dag har behövt tillhandahålla uppgifter för att leva upp till kravet sett till perioden som helhet. Transportstyrelsen kan dock konstatera att Trafikverket inte har levt upp till kravet om fyra månaders framförhållning, inte ens i förhållande till den sista dagen i någon revisionsperiod.

För T24 har Trafikverket inte heller hållit tidsgränsen på fyra månader i samtliga fall (se tabell 2). För sex revisionsperioder – 3, 6, 9, 10, 11 och 12

– har Trafikverket inte kunnat erbjuda uppdaterade tåglägen med fyra månaders framförhållning under hela perioden. Särskilt period 11 bör nämnas, där Trafikverket tillhandahöll det sista uppdaterade tågläget för perioden den 8 augusti 2024, medan uppgifterna behövde tillhandahållas tidsintervallet 12 juli–10 augusti 2024 för att tidsgränsen skulle hållas. Detta innebär att Trafikverket var sena med att tillhandahålla uppgifterna för alla dagarna i perioden förutom för de två sista dagarna.

Trots dessa brister finns en tydlig förbättring i T24 jämfört med T23. Dels gäller bristerna färre perioder, dels har uppgifterna levererats med större framförhållning även i de fall då tidsgränsen inte hållits. Trots de åtgärder som Trafikverket har vidtagit för att förbättra sitt arbete med att leverera uppdaterade tåglägen inom revisionsprocessen för T24 så har Trafikverket alltså inte kunnat tillhandahålla uppgifter senast fyra månader innan banarbetet börjar till sökanden i samtliga fall.

Det finns inga specifika uppgifter som visar att det funnits någon överenskommelse mellan Trafikverket och de sökande om att avvika från tidsfristen i punkt 12 i bilaga VII, varken för T23 eller T24. Det har heller inte framkommit att något beslut om att inte tillämpa fyramånadersfristen enligt punkt 14 i bilaga VII har fattats av Trafikverket avseende de banarbeten där detaljerade uppgifter lämnats för sent (se tabellerna ovan).

Transportstyrelsen bedömer därför att Trafikverket inte har levererat detaljerade uppgifter för persontåg fyra månader innan kapacitetsbegränsningens start och att Trafikverket inte har haft rätt att avvika från dessa tidsfrister. Trafikverket har därmed inte levt upp till kravet i punkt 12 i bilaga VII.

För tågplan 2025 är revisionsprocessen redan påbörjad. De fyramånadersfrister som förflutit eller påbörjats innan detta beslut meddelats kan därför inte omfattas av föreläggandet. Trafikverket behöver dock säkerställa att kravet i punkt 12 i bilaga VII efterlevs under det resterande arbetet med revision av tågplan 2025.

Mot denna bakgrund förelägger Transportstyrelsen Trafikverket att vidta åtgärder enligt beslutspunkt 1.

Brist 2. Trafikverket har inte följt villkoren för tilldelning av infrastrukturkapacitet i järnvägsnätsbeskrivningen

I avsnitt 4.8.2.1 i JNB 2023 har Trafikverket åtagit sig att tillhandahålla information om tåglägen 18 veckor före revisionsperiodens start för både gods- och persontåg. För JNB 2024 har Trafikverket åtagit sig att erbjuda ändrade tåglägen fyra månader innan det anpassade tågläget ska trafikeras,

oavsett trafikslag.⁵ Åtagandet omfattar samtliga banarbeten som ingår i revisionerna av T23 respektive T24.

Utredningen visar att Trafikverket under T23 inte har förmått att leverera detaljerade uppgifter om tåglägen med 18 veckors framförhållning inför någon av revisionsperioderna för varken person- eller godstrafik (se tabell 1). Transportstyrelsen konstaterar därmed att Trafikverket inte har följt de villkor för tilldelning av infrastrukturkapacitet som finns uppställda i avsnitt 4.8.2.1 i JNB 2023. Det ska även noteras att Transportstyrelsen sedan tidigare, i ärende TSJ 2022-2154, har förelagt Trafikverket att följa villkoren i JNB för revision av T23. Trafikverket har således inte följt detta föreläggande.

Av utredningen i ärendet framgår det att Trafikverket under T24 inte heller har kunnat tillhandahålla detaljerade uppgifter om tåglägen med fyra månaders framförhållning för samtliga revisionsperioder innan det anpassade tågläget ska trafikeras, varken för person- eller godstrafik (se tabell 2). Transportstyrelsen konstaterar att Trafikverket därför inte heller har följt de villkor för tilldelning av infrastrukturkapacitet som finns uppställda i avsnitt 4.8.2.1 i JNB 2024.

Det som anges i JNB har, i enlighet med lagens krav, samrätts, upprättats och publicerats i god tid före sista ansökningsdag i syfte att säkerställa insyn, inflytande och icke-diskriminerande tillträde till järnvägen (jfr prop. 2003/04:123 s. 117 och 187). JNB ska innehålla information om de villkor, förfaranden och kriterier som gäller för att få tillträde till järnvägsinfrastrukturen, samt de datum och tidsfrister som behövs för kapacitetstilldelningen (jfr 7 kap. 8 § JML och 2 kap. 5 § i TSFS 2022:32). Lagstiftaren ansåg också att villkor eller förutsättningar som är lika för alla bör finnas i JNB så att det tidigt blir tydligt vad som gäller (prop. 2003/04:123, s. 124). Marknadens aktörer måste kunna lita på att informationen är korrekt och tillförlitlig och att Trafikverket följer sina åtaganden, både för att kunna utesluta diskriminering och för att aktörerna ska kunna erbjuda sina tjänster på bästa sätt till marknaden.

Om Trafikverket inte följer sina åtaganden vad gäller tidsfrister för att tillhandahålla information om uppdaterade tåglägen i revisionsprocessen, som utgör en del i tilldelningsprocessen, medför det en påtaglig risk för ojämlikheter i tillgång till information och omfattande negativa konsekvenser för marknaden. Trafikverket har som infrastrukturförvaltare i Sverige en särställning i sitt ansvar att planera den samlade trafiken på den svenska järnvägen, vilket gör att konsekvenserna för järnvägsmarknaden blir påtagliga då sökande inte kan vända sig till en annan aktör på

---

⁵ Se avvikelsemeddelande 3: 2023-09-20

marknaden. När information om hur tilldelade tåglägen ska trafikeras kommer i ett sent skede innan trafikstart riskerar det att påverka aktörerna negativt genom att de inte kan planera sin verksamhet och då inte sälja biljetter. Sena leveranser av uppdaterade tåglägen medför även en hög risk att påverka aktörernas interna planering så som schemaläggning för personal och semestrar.

Transportstyrelsen bedömer därmed att Trafikverket, genom att under hela T23 samt flera perioder under T24 avvika från sina åtaganden i JNB 2023 respektive JNB 2024, har brutit mot kravet på en konkurrensneutral och icke-diskriminerande hantering av kapacitetstilldelningen i 7 kap. 1 § JML.

Även om Trafikverkets framförhållning har förbättrats under i T24 jämfört med T23 finns, med hänsyn till bristernas allvar, grund för att förelägga Trafikverket att vidta åtgärder enligt beslutspunkt 2 under den tid av revisionsprocessen för T25 som återstår när detta beslut meddelas.

Trafikverket ska komma in med underlag senast den 9 maj respektive 12 september 2025

Med anledning av de brister som identifierats i revisionsprocessen för T23 och T24 anser Transportstyrelsen att det är nödvändigt att ha en löpande uppföljning av Trafikverkets arbete med revisionsprocessen för T25. Transportstyrelsen förelägger därför Trafikverket att skriftligen inkomma med underlag som visar hur punkt 1 och 2 i detta föreläggande har efterlevts.

Detta underlag ska bestå av revisionsschemat för T25 samt information om leverans av anpassade tåglägen som har tillhandahållits till sökande. Revisionsschemat för T25 och information om leverans av anpassade tåglägen för de då avslutade revisionsperioderna ska vara Transportstyrelsen tillhanda senast den 9 maj 2025. Information om leverans av anpassade tåglägen för kvarstående revisionsperioderna ska vara Transportstyrelsen tillhanda senast den 12 september 2025.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas. Överklagandet ska vara skriftligt och ni ska ange vilket beslut som överklagas och vilken ändring ni vill ha. Överklagandet ska ställas till Förvaltningen i Linköping men skickas till Transportstyrelsen, 601 73 Norrköping. Överklagandet ska ha kommit till Transportstyrelsen inom tre (3) veckor från det att ni tog del av detta beslut eller, om ni företräder det allmänna och beslutet överklagas till en förvaltningsrätt eller kammarrätt, inom tre (3) veckor från den dag då beslutet meddelades.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Jonas Bjelfvenstam. I den slutliga handläggningen av ärendet deltog Anna Westerberg, den senare föredragande.

Upplysningar

Om detta föreläggande inte följs kan Transportstyrelsen komma att fatta beslut om ett nytt föreläggande. Det nya föreläggandet får enligt 10 kap. 7 § järnvägsmarknadslagen (2022:365) förenas med vite.